

Biskop Tønne Bloch som Feltpræst i Aarene 1758—62.

Ved *I. T. Rohde*, Postekspedient i København.

Den for sin Dygtighed og Nidkærhed velkendte Biskop i Ribe Stift i Aarene 1775—86, Tønne Bloch (f. 1733, d. 1803 som Biskop i Fyns Stift), var som bekendt i Aarene 1758—62 Feltpræst ved de danske Afdelinger, der laa paa Grænsevagt i Holsten og en kort Tid stod paa Feltfod mod Russerne i Mecklenburg. I Landsarkivet for Sjælland findes en Protokol, betitlet: „Feldt Ministeriel Protokol. Begyndt d. 1. August af Tønne Bloch, Feldt Præst ved de i Holsteen kantonnerende Troupper“, og hvori han med fast og tydelig Haandskrift har indført alle de kirkelige Handlinger, han har maattet foretage ved det 3. jydsk Kyrasserregiment og desforuden i kortere Tid ved 1. jydsk Kyrasserregiment, Holsteenske Kyrasserregiment og Garden til Fods, nemlig Gudstjeneste, Vielser, Begravelser samt Navnene paa alle Kommunikanterne. Der gives her igennem et Bidrag til Personellet ved Regimenterne, der nok saa meget bestod af gode danske Karle fra Rytterdistrikterne som tyske hvervede. Som mangen dansk Soldat fandt sig en Brud i Ditmarsken, saaledes ogsaa deres Feltpræst, idet Tønne Bloch giftede sig med en Frøken Margrethe Hedevig Jebens fra Meldorf.

Tønne Bloch har dog ikke udelukkende holdt sig til at anføre sine kirkelige Forretninger, men giver tillige Oplysninger om Regimenternes Kantonnementskvarterer, Revuer og Personelforandringer. Da det imidlertid vil være altfor vidtløftigt at anføre alle disse, der ej heller kan paaregne almindelig Interesse, er nedestaaende kun et ganske kort Uddrag, der vil give en Idé om, hvad der forefindes, og tillige et lille Indblik i en Feltpræsts Virksomhed i de Tider:

1758.

Efterat jeg den d. 16. Juni af Hans Maj. allernaadigst var kaldet og d. 28. af Biskop Harboe indviet til dansk Feldt Præst ved de Kongl. cantonnerende Troupper i Hertugdømmet Holsteen, blev mig

August 1.: Ved Lodtrækning i Hovedquarteret Fride-
richsruhe hos hans Højfyrstl. Durchl. Hr. General-Feld-
Marchallen, Marggræven,¹ tildeelt det *Tredie Jydske*, da
General Lieutenant v. Beenfeldt,² Cuirassier-Regiment.

August 2.: Ankom jeg til bemt. Regiment og forefandt
det paa følgende Maade indquarteret i Herskabet Pinne-
berg: *Staaben* paa Fridrichshulde, *Liv. Comp.* og Oberstl.
v. *Andrehsens*³ i Schennefeld og Suldorff, Oberst v. *Lüt-
tichaus*⁴ i Datum, Eggersted og Tesdorff, Oberstl. v. *Rot-
tenes*⁵ i Appen og Glynden, og Oberstl. Græve *Trampes*,⁶
Rittm. *Poulsens*⁷ og Rittm. v. *Knuths*⁸ i Hollen.

¹ *Frederik Ernst*, Hertug af Brandenburg-Kulmbach, f. 1703, † 62, var øverstbefalende for den danske Hær.

² *Hermann Friederich Beenfeldt*, f. 1688, † 1761, havde tjent sig op til Officer ved det danske Hjælpekorps i eng. og holl. Sold og var i 1758 Generallieuten. og Chef for 3. jydske Rytterrgmt. Var Besidder af Lammehave.

³ *Johan Georg Andrehsen*, f. 1709, † 1787, afgik 1768 fra Regimentet og blev 1774 Generallieuten. Garnisonerede i Odense 1751 og i Fredericia fra 1753.

⁴ *Cæsar Læsar Lüttichau*, f. 1709, † 1787, afgik 1768 fra Regimentet og blev 1774 Generallieuten. Garnisonerede i Odense 1751 og Fredericia fra 1753.

⁵ *Frants Henrik Rottern*, † før 1763, Oberstlieuten. af Kavalleriet. Garnisonerede i Skanderborg 1741 og Horsens fra 1750.

⁶ *Friederich Christian Greve Tramp*, f. 1714, † 1779, afskedigedes 1767 som Oberst ved Dragonerne. Købte 1768 „Hovedgaarden“ ved Horsens for 10,000 Rdl.

⁷ *Carl Leopold Poulsen* (adlet *Leunbach*), f. 1719, † 1805, dimitteredes fra Hæren 1783 med Generalmajors Karakter.

⁸ *Joachim Friederich Knuth*, f. 172 . † 1760, Ritmester, garnisonerede 1752—60 i Horsens.

August 6.: Holdte jeg i J. N. min Indgangs Prædiken for Regimentet. Gudstjenesten blev af Mangel paa Kirker, da samme dels var betagne, dels for langt fraliggende, holdt under Telt. Førstprædiken Kl. 9. i Tesdorff for Lüttichaus Compagnie. Sidstprædiken Kl. 11 i Schennefeld for Staaben, Liv-Compagniet og Andrehsens.

August 28.: Mynstrede Regimentet for hans højf. Durchl. Marggræven ved Krugbonder, hvor jeg tillige maatte passere Mønsterbordet.

September 3.: Førstprædiken i Tesdorff Kl. 9. Efter Prædiken Communion, hvorved Regimentets egen nye Sølvkalk og Tallerken (som jeg efter Befaling havde besørget færdig i Altona og Compagnie Chefferne bekostet med 26 Rdl.) første Gang blev brugt.

September 3.: Fik jeg Ordre tillige at betiene Liv-Bataillonens af Liv Guarden til Fods, som laa indkvarteret i den Flekke Wedel an der Elbe.

September 11.: Fik Ordre endnu tillige at betiene det Første Jydske, General Kaases¹ Cuirassierregiment, som laa indkvarteret i den Flekke Uttersen og omkringliggende Landsbyer.

October 20.: Ankom med Posten 100 danske Psalmebøger, som jeg havde foræret til det Tredie Jydske Cuirassier Regiment á 20 S. Stk.

November 17.: Blev denne Indretning gjort med begge Regimenters Gudstjeneste, at, siden Kirkerne overalt i Qvartererne vare om Søndagen saaledes betagne, at der ingen dansk Prædiken kunde holdes, blev Mandagen og de øvrige Søgne Dage fastsatte til Prædike Dage.

¹ *Henrik Bielke Kaas*, f. 1686, † 1773, General af Kavalleriet og Chef for 1. jydske Rytterregiment.

November 22.: Berettede i Meldorff Hr. Lieutenant Poul Levin v. Lüttichau¹ af det Tredie Jydske Regiment.

November 29.: Ankom Ordre fra Feld-General-Commissariatet, at jeg paa mine Reyser i Embeds Forretninger maatte nyde frie Vogn naar det var 1 Miil fra mit Qvarter, imod en maanedlig specificeret Attest.

December 11.: Holdt Parentation over og kastet Jord paa Velb. Hr. Lieutenant Poul Levin von Lüttichaus Liig i Meldorff Kirke. Han døde af Svindsot d. 3. December.

1759.

Januar 1.: Gudstieneste i Meldorff Kierke. Før og efter Prædiken opført Kirke-Musik af begge Regimenters Trompettere og Pauker-Chor.

Marts 1.: Ankom 150 danske Psalmebøger med Posten her til Meldorff, hvilke jeg havde forskrevet til det Holstenske Cuirassier Regiment. Stykket kom paa 1 Mk. 6 S.

Marts 7.: Ankom til begge Regiments Cheffer kongelig Ordre om Præste Offeret af Cavalleriet, $\frac{1}{2}$ lybsk Schilling af Rytterne og 1 lybsk Schilling af Under-Officeren Maanedlig.

Marts 17.: Trolovede i Barde Oberst von Leths² Rideknægt Lars Olsen med Oberstens Kokkepige Marie Lars Datter. Forloverne vare Vagtmester Junge for Brudgommen og Corporal Stolle for Bruden, begge ved Oberstens Compagnie.

¹ *Poul Levin Lüttichau*, f. 1735, † 1758, Søn af Generalmajor Wulf Caspar L., blev 1757 kar. Lieutenant. Garnisonerede i Fredericia fra 1754.

² *Matthias Leth*, f. 1704, † 1783, Oberst i holstenske Rytterregiment, blev 1774 Generallieut. Ejede Sanderumgaard.

Mai 28.: Berettede Regiment Cheffen Hr. Oberst von Lüttichau, der laa for Døden.

Juni 19.: Passerede begge Regimenter Revue for Hans Majestæt¹ paa Døglinger Heede, og gjorde derpaa adskillige Manocures.

1760.

Juni 5.: Rykkede begge Regimenter op af deres hidtil hafde Qvarterer i Syder-Dithmarsken for at marcher til de anordnede Revue-Qvarterer Nord og Ost for Rendsborg.

Juni 15.: Gudstieneste for det heele Holsteenske Cuirassier Regiment paa en Diehle i Neu-Büdelsdorff. Det jyske Regiment vilde ingen Prædiken have.

Juni 21.: Reyste Hans-Majestæt tilbage til Rendsborg, hvor allerhøjstsamme var ankommen d. 14. om Aftenen.

25.: Rykkede hvert Regiment ind i sine ordentlige Qvarterer i Syder-Dithmarsken.

1761.

Januar 19.: Begravede i Hemmingstedt Kirke med Parentation Velb. Hr. Lieutenant Christian von Beenfeldt² af det Tredie Jyske Cuirassier Regiment, gl. 17 Aar 5 Md. 4 Dage.

August 11.: Brækkede begge Regimenter op af Syder Dithmarsken til de anviste Revue Qvarterer i Amtet Rendsborg.

August 13.: Manocurerede begge Regimenter tilligemed Siællandske og Oldenborgske Cuirassier Regimen-

¹ *Frederik V.* f. 1723, † 1766.

² *Jørgen Christian Beenfeldt*, Søn af Generalltnt. Herman Friederich B., f. 1743, blev 1759 Lieutenant i 4. jyske Rytterrgmt.

ter for begge vore General-Feld-Marchaller¹ paa Heden imellem Nien og Olde Jahn ved Veien fra Hohenwested til Kiellinghausen.

October 22.: I Prædiken taget Afsked med det Tredie Jydske Cuirassier Regiment, saasom samme havde faaet March-Ordre til at gaa til Apenrade og Løgum-Kloster Amter i Vinter Qvarterer. Jeg derimod fik Ordre til at blive tilbage ved det Holsteenske Cuirassier Regiment.

November 21.: Begravede med Parentation i Meldorff Kirke Velb. Hr. Nicolai Christian de Seve², Premier-Lieutenant ved Kammerjunker v. Numsens³ Compagnie. Han døde d. 15. henimod Middag.

1762.

Marts 28.: Brækkede Regimentet op af Dithmarsken med 75 Heste pr. Eskadron. De øvrige bleve tilbage i Dithmarsken under Commando af Hr. Lieutenant v. Rheinländer.⁴

Marts 29.: Marcherede til Itzehoe. Der kom Hr. General v. Leth til os og tog Commandoen.

Mai 30.: Gudstieneste for heele Regimentet i Rel-

¹ Den tidligere nævnte Hertug af Brandenburg-Kulmbach og Greve *Claude Louis St. Germain*, f. 1707, † 1778, kendt som den danske Hærs Organisator og øverstbefalende under Felttoget i Mecklenburg.

² *Nicolai Christian de Seve*, f. 1734, † 1761, blev i 1761 virkelig Premierltnt. Garnisonerede i Odense fra 1755.

³ *Christian Frederik Nummesen*, f. 1741, † 1811, Ritmester i holstenske Ryttergmt, senere Envoyé ved det russiske Hof, Direktør for Øresunds Toldkammer, Overhofmarchal og 1. Direktør ved det kgl. Theater. Døde som sidste Mand af Slægten.

⁴ *Philip Salomon Rheinländer*, † 1763, havde 1762 fra Underofficer svunget sig op til virkelig Premier-Lieutenant i holstenske Rytterregiment.

linge Kirke om Middagen Kl. 1. Og blev denne Gang efter Regiment-Cheffens Befaling giort Begyndelsen med at lade Tavlen ombæres til Officerer og Ryttere. Indkomsten blev deelt imellem mig til Viin og Brød og Regimentets Forsanger.

Juni 28.: Passerede Regimentet Revue før Hans Maiestæt paa Heeden ved Eulensted.

Juli 21.: Brækkede Regimentet op, stødte udenfor Quickborn til det Tredie Jydske Cuirassier Regiment for at udgiøre General Major von Schulenburgs Brigade, hvilke derpaa marcherede en Colonne ved General Major von Plessens¹ Brigade, begge under Hs. Exc. General Lieutenant von Rieppours² Commando til Uetzburg Marker, hvor vi leyrede os. Om Aftenen holdt tydsk Aftenbøn.

Juli 23.: Brækkede vi op, gik over den store Segeberger Heede og sloge Leyer paa Schakkendorff Marker, $\frac{1}{2}$ Miil fra Segeberg.

Juli 26.: Brækkede Colonnen op igiennem Struckdorff, Niendorff, Munickhagen, Eckhorst og Stockendorff til Leyren imellem Rensefeld og Schwartau i Høystiftet Lübech. Der forefandt vi Gen. Major von Schinckels³ og Gen. Major von Holcks⁴ Brigader.

¹ *Frederik Christian Plessen*, f. 1717, † 1783, Kommandør for Garden til Hest og 1774 kar. General. Ejede Godset Salzau i Holsten.

² *Frederik Carl Rieppur*, f. 1683, † 1781, blev 1774 General af Kavalleriet. Garnisonerede i Randers 1751 og i Odense fra 1755, hvor han døde.

³ *Niels Juel Schinkel*, † 1772, blev 1765 Medlem af Generalitetet og 1768 Generallieuten. til Hest.

⁴ *Christian Christoffer Greve Holck*, f. 1698, † 1774, afskediges fra Hæren 1765 og fik 1768 Karakter af Generallieuten. af Kavalleriet. Ejede Orebygaard.

August 14.: Skiltes Gen. Major v. Brockdorffs¹ Brigade fra os og gik til deres forhen hafde Cantonnerings Qvarterer. De 2 andre Brigader marcherede en Colonne til Leyren ved Uetzburg. Om Aftenen holdt Bøn paa Tydsk, og som det var den sidste Bøn i Marken, opmuntrede jeg Folket til den inderligste Tak imod Gud, der var gaaet med os, havde udryddet vor Fiende (Keyser Peter d. 3.), viist hans Tropper tilbage og nu førte os uskadte tilbage med Fred.

¹ *Joachim Brockdorff*, † 1766/67, kar. Generalmajor; sattes paa Vartepenge 1763. Garnisonerede i Kolding 1751.